

RAPORT SZCZĘŚLIWI INNOWACYJNI

Spis treści

Podsumowanie	3
Czy innowacyjność kraju ma znaczenie?	5
Czy innowacyjność jest opłacalna dla firmy?	9
Dlaczego Polska jest nieinnowacyjna?	11
Wyniki badania Global Innovation Index 2020	11
Wyniki badania European Innovation Scoreboard 2020.....	14
Wyniki badania Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw 2020	16
Co możemy zrobić aby było lepiej?.....	21
Co możemy zrobić lepiej jako kraj?	21
Co możemy zrobić lepiej jako firma?	23

Podsumowanie

Czy innowacyjność jest ważna z perspektywy przedsiębiorstwa, kraju i świata? Jeśli tak, to jakie są mierzalne korzyści innowacyjności i co zrobić aby podnieść jej poziom?

To nie przypadek, że najbardziej innowacyjne kraje świata są w większości przypadków również najlepszymi miejscami do życia - jak pokazują badania, rozwój ekonomiczny i poziom innowacyjności idą w parze. Innowacyjne gospodarki opierają się na produktywności, rentowności, zrównoważonym rozwoju, co bezpośrednio wpływa na poziom życia obywateli, środowisko naturalne, ochronę zdrowia, edukację czy bezpieczeństwo. **To dlatego w innowacyjnym kraju żyje się lepiej.**

Na poziomie mikroekonomicznym innowacyjność przynosi szereg korzyści wewnętrznych oraz poprawia wyniki finansowe i poziom konkurencyjności. Jak wynika z III edycji Monitoringu innowacyjności polskich przedsiębiorstw (PARP), firmy, które prowadzą działalność innowacyjną, poprawiają jakość obsługi klienta oraz zdolność dostosowywania się do jego wymogów, podnoszą jakość wyrobów i usług, wydajność pracy, poprawiają organizację i warunki pracy oraz osiągają ogólny rozwój przedsiębiorstwa. Wzrost przychodów, zysku netto oraz udziału w rynku deklarują ponad połowę części firm prowadzące działalność innowacyjną niż te, które jej nie prowadzą (tj. odpowiednio o 52%, 52% i 71% części). W co czwartej firmie innowacje wprowadzone w latach 2017-2019 wygenerowały więcej niż 10% łącznych przychodów ze sprzedaży w 2019 roku. **Firmom opłaca się inwestować w innowacyjność.**

Innowacyjność pracodawcy jest także istotnym czynnikiem satysfakcji i retencji pracowników. Zarówno satysfakcja zawodowa, jak i chęć pozostania w miejscu pracy, są tym wyższe, im wyżej postrzegana jest innowacyjność przedsiębiorstwa, zarówno w obszarze biznesowym, jak i społecznym. Przykładowo, poziom satysfakcji pracowników w miejscu pracy jest blisko trzykrotnie wyższy w firmach postrzeganych jako wysoce innowacyjne biznesowo (87%) w porównaniu do przedsiębiorstw o niskiej innowacyjności biznesowej (31%), a prawdopodobieństwo pracy w tej samej firmie przez okres 12 miesięcy jest ponad dwukrotnie wyższe jeśli pracodawca jest wysoce innowacyjną biznesowo firmą (89% vs 44%).

Niestety okazuje się, że zarówno na tle regionalnym, jak i globalnym, nasz kraj jest nieinnowacyjny. W europejskim rankingu innowacyjności zajmujemy 24 miejsce na 27 krajów UE, a w globalnym ledwo mieścimy się w pierwszej czterdziestce krajów. Globalną ocenę innowacyjności Polski obniża utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju (zarówno dłużnych, jak i inwestycji kapitałowych), relatywnie niski udział funduszy podwyższonego ryzyka w finansowaniu rozwoju przedsiębiorstw oraz niewielka aktywność firm w zakresie zdobywania finansowania na publicznym rynku giełdowym. Wyniki rankingu European Innovation Scoreboard 2020 wskazują na znacząco obniżoną w stosunku do średniej dla UE innowacyjność sektora MŚP. Problemem Polski jest także niska atrakcyjność systemu naukowego dla zagranicznych naukowców i doktorantów. Podobnie jak wykazał to ranking GII 2020, innowacyjność Polski na tle Europy hamuje także zła dostępność do źródeł finansowania rozwoju oraz brak współpracy zarówno pomiędzy sferą biznesu i nauki, jak i sektorem prywatnym i państwowym.

Najważniejszą barierą innowacyjności wśród polskich firm, które tej działalności nie podejmują, jest ... przekonanie o braku zasadności podejmowania działalności innowacyjnej z uwagi na fakt, że nie jest niezbędna w danej branży do osiągnięcia przewagi rynkowej. Ogółem aż 59% firm w Polsce nie przewiduje w strategii prowadzenia działań innowacyjnych, a jedynie 8% planuje prowadzić ją stale. Z kolei aż 45% firm aktywnych innowacyjnie wskazało jako kluczowe dla dalszego rozwoju działalności innowacyjnej bariery administracyjne związane z biurokracją, podejściem urzędników do przedsiębiorców, 42% na skomplikowane i nieprzystosowane do specyfiki działalności innowacyjnej

przepisy prawa oraz 41% na niedostatek wykwalifikowanych pracowników o wysokich kompetencjach. **Brak odpowiednich, szeroko pojętych zasobów intelektualnych i wiedzy o innowacjach, niska kultura innowacji, ograniczające przekonania, a także bariery finansowe stanowią najistotniejsze, choć nie zawsze uświadomione, bariery rozwoju innowacyjności w Polsce.**

Co możemy zrobić lepiej jako kraj?

Rekomendacje płynące z globalnych organizacji to m.in. priorytetyzacja innowacyjności na szczeblu krajowym, opracowanie i realizacja krajowej strategii innowacyjności, ustanowienie organu wykonawczego odpowiedzialnego za innowacyjność kraju, wielostronne wewnętrzne konsultacje dla stworzenia ram innowacyjności i rozwój ekosystemu innowacji. Z kolei uznawanie i nagradzanie na arenie międzynarodowej osiągnięć krajów rozwijających się w zakresie innowacyjności stanowi kluczowe źródło inspiracji do ich dalszego rozwoju – w szczególności dla nowych pokoleń przedsiębiorców i innowatorów.

Postulujemy również wspieranie procesu uzupełniania w firmach brakujących kompetencji związanych z realizacją procesu innowacyjnego poprzez organizacje co najmniej półrocznych wzajemnych wymiennych staży pracowników ze sfer naukowej i biznesu.

Z perspektywy 12 lat doświadczenia naszej firmy rekomendujemy dodatkowo stworzenie oferty publicznych usług proinnowacyjnych, dostępnych szeroko dla przedsiębiorstw, współfinansowanych z budżetu państwa oraz uruchomienie programu dotacji na szkolenia pracownicze z obszaru roli i sposobów wdrażania innowacji dla przedsiębiorstw. W efekcie zaadresujemy kluczowe bariery innowacyjności w Polsce, tj. brak zasobów intelektualnych, kultury proinnowacyjnej i wiedzy o innowacjach.

Co możemy zrobić lepiej jako firma?

Przede wszystkim trzymać się faktów i wyciągać wnioski z rzetelnych badań i statystyk: podejmowanie działalności innowacyjnej i nastawienie proinnowacyjne jest korzystne dla przedsiębiorstw, zarówno ze względu na mierzalne wyniki ekonomiczne, jak i niemierzalne kryteria wewnętrznego i zewnętrznego sukcesu biznesowego firmy, w tym poziom satysfakcji pracowników. Biorąc pod uwagę, że większość polskich kłopotów z innowacyjnością wynika z barier mentalnych, warto kształtować i zmieniać nastawienie do innowacji, wykształcać i promować postawy i działania proinnowacyjne, organizować szkolenia i warsztaty rozwijające świadomość innowacyjną oraz udostępniać narzędzia pozwalające lepiej identyfikować i pokonywać wyzwania biznesowe poprzez znajdowanie rozwiązań innowacyjnych. Przedsiębiorcy i naukowcy mogą również oddolnie nawiązywać współpracę w średnim terminie, angażując się wzajemnie przy realizacji projektów innowacyjnych i na staże wymienne. Równolegle warto monitorować dostępność programów oraz środków krajowych i wspólnotowych dedykowanych wsparciu realizacji projektów badawczo-rozwojowych, a następnie wdrażaniu i komercjalizacji innowacji przez przedsiębiorstwa. Gdy organizacja osiągnie już dostateczny poziom świadomości innowacyjnej warto również rozważyć inwestycję w dedykowane rozwiązania informatyczne wspierające zarządzanie innowacyjnością, pozwalające angażować pracowników w procesy innowacyjne, optymalizować efekty takich działań i kompleksowo prowadzić projekty innowacyjne.

W obecnej rzeczywistości to innowacyjność przesuwa zarówno narody, jak i przedsiębiorstwa w górę krzywej dobrobytu i szczęścia. Jeśli Polska i polskie firmy mają ambicje by stać się lepszymi miejscami do życia i pracy, zatrzymywać obywateli i pracowników, przyciągać inwestycje, kusić rodzimych i zagranicznych naukowców, poprawiać jakość edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, infrastruktury – muszą postawić na innowacyjność.

Szczęśliwi innowacyjni

EKONOMIA JEST NAUKĄ HUMANISTYCZNĄ. NIE OPIERA SIĘ NA AKSJOMATACH – LUBI TWORZYĆ PRECEDENSY, NEGOWAĆ UNIWERSALNOŚĆ REGUŁ I ZASKAKIWAĆ NAWET NAJBARDZIEJ DOŚWIADCZONYCH EKONOMISTÓW. DLATEGO DOSTRZEGAJĄC GWAŁTOWNIE ROSNĄCĄ POPULARNOŚĆ I WSZECHOBECCNOŚĆ HASEŁ ZWIĄZANYCH Z INNOWACJAMI I INNOWACYJNOŚCIĄ POSTANOWILIŚMY SPRAWDZIĆ CZY INNOWACYJNOŚĆ FAKTYCZNIE JEST WAŻNA I KORZYSTNA Z PERSPEKTYWY PRZEDSIĘBIORSTWA, KRAJU ORAZ ŚWIATA – A JEŚLI TAK, TO JAKI JEST STAN INNOWACYJNOŚCI W POLSCE.

Czy innowacyjność kraju ma znaczenie?

W 2020 roku World Intellectual Property Organization - WIPO, czyli jedna z 16 specjalistycznych agencji ONZ, przygotowała trzynastą edycję raportu Global Innovation Index¹ (GII). Udoskonalony Global Innovation Index ocenia innowacyjność gospodarek 131 krajów na podstawie 80 wskaźników, a także monitoruje zmiany w czasie poszczególnych czynników mających wpływ na ocenę innowacyjności.

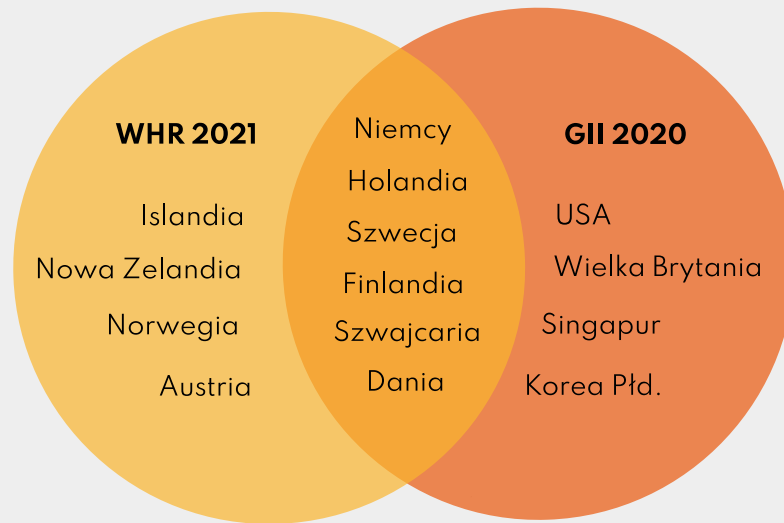
Równolegle w ramach inicjatywy Sustainable Development Solutions Network prowadzonej pod auspicjami ONZ we współpracy m.in. z Instytutem Gallupa powstała dziewiąta edycja World Happiness Report (WHR) – rankingu 95 krajów ułożonego na podstawie wyników ankiet przeprowadzonych wśród reprezentatywnej grupy mieszkańców każdego kraju, oceniających poziom szczęścia w okresie ostatnich 3 lat (2018-2020).²

Zestawiliśmy ze sobą wyniki najnowszych rankingów innowacyjności i zadowolenia z życia mieszkańców poszczególnych krajów. Okazało się, że w większości przypadków mieszkańcy liderów innowacyjności są jednocześnie najszczęśliwszymi obywatelami tego świata. To nie przypadek - innowacyjność wspiera rozwój gospodarczy, a ten z kolei warunkuje poziom dobrobytu mieszkańców.

¹ Global Innovation Index 2020, https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/

² World Happiness Report 2021, <https://worldhappiness.report/>

TOP 10 rankingów WHR 2021 i GII 2020

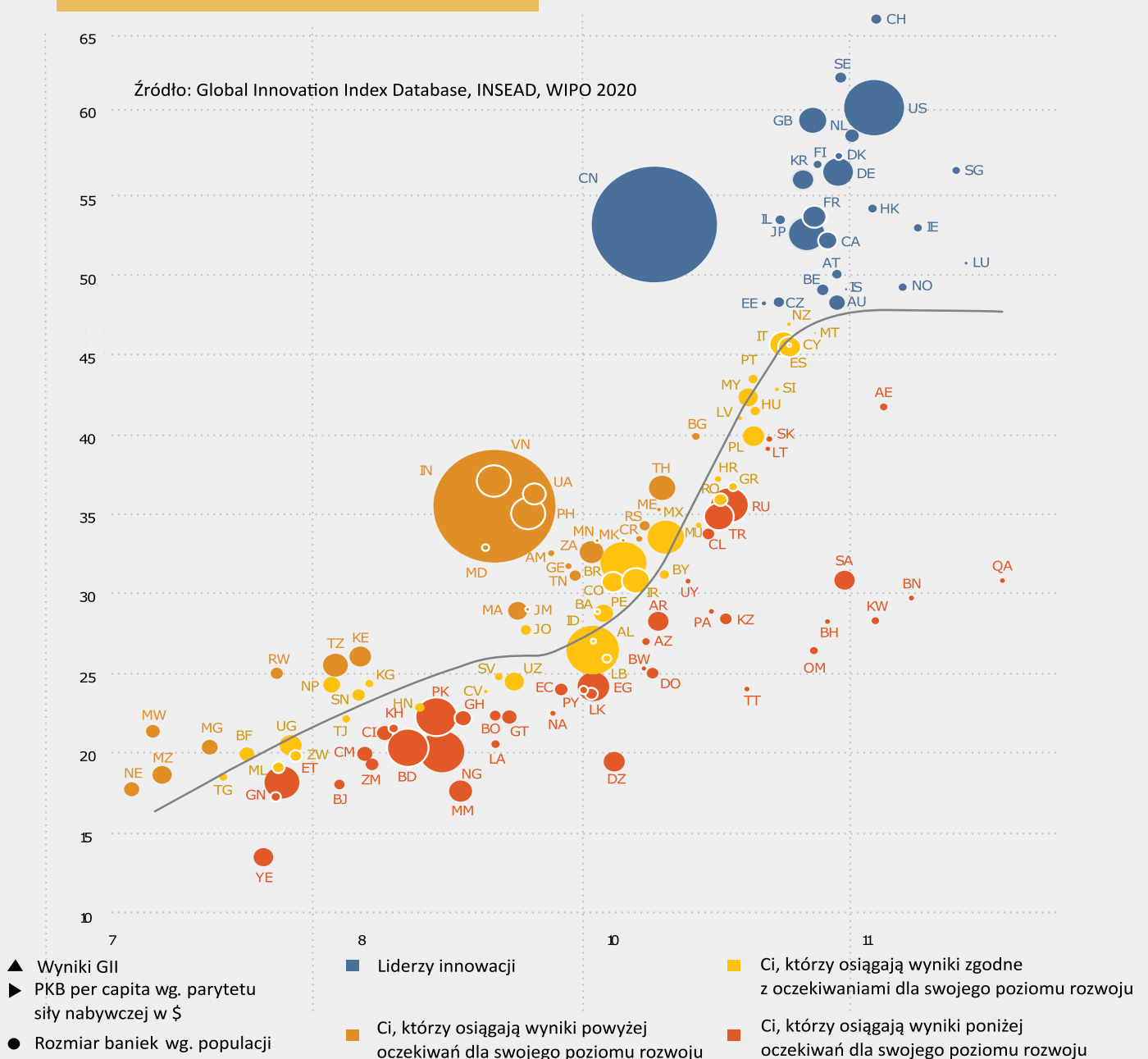

	WHR 2021	GII 2020
1	Finlandia	Szwajcaria
2	Islandia	Szwecja
3	Dania	USA
4	Szwajcaria	Wielka Brytania
5	Holandia	Holandia
6	Szwecja	Dania
7	Niemcy	Finlandia
8	Norwegia	Singapur
9	Nowa Zelandia	Niemcy
10	Austria	Korea Płd.
11	Izrael	Hong Kong
12	Australia	Francja
13	Irlandia	Izrael
14	USA	Chiny
15	Kanada	Irlandia
16	Czechy	Japonia
17	Belgia	Kanada
18	Wielka Brytania	Luksemburg
19	Tajwan	Austria
20	Francja	Norwegia

Fakt, że w obu rankingach aż 6 z 10 pierwszych miejsc zajmują te same kraje (Finlandia, Dania, Szwajcaria, Holandia, Szwecja i Niemcy), a w pierwszej dwudziestce obu rankingów powtarza się aż czternaście krajów (oprócz wcześniej wymienionych są to USA, UK, Norwegia, Austria, Izrael, Irlandia, Kanada i Francja) nie jest tylko zbiegiem okoliczności. **W realiach dzisiejszego świata żaden kraj nie może być dobrym miejscem do życia dla swoich obywateli bez sukcesu ekonomicznego, który w ogromnej mierze jest warunkowany innowacyjnością gospodarki.**

Rozwinięte gospodarki dysponują narzędziami i zasobami aby wykorzystać swój potencjał innowacyjny, a wysoka innowacyjność wspiera rozwój gospodarczy kraju – stwierdzenie to jest nie tylko intuicyjne, ale także potwierdzają go rzeczywiste dane. Na poniższym wykresie zaznaczono położenie 131 krajów w zależności od wysokości dochodu na mieszkańca liczonego według parytetu siły nabywczej lokalnej waluty (oś pozioma) oraz wyniku oceny poziomu innowacyjności według metodyki GII 2020 (oś pionowa).³ Wielkość punktu obrazuje liczebność populacji danego kraju.

Korelacja między innowacją a rozwojem

³ Global Innovation Index 2020, https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

Powstała linia trendu obrazuje dodatnią zależność między stopniem rozwoju gospodarki wyrażonym w wartości dochodu na mieszkańca, skorygowanym o siłę nabywczą lokalnej waluty (PPP USD per capita) a poziomem innowacyjności kraju. Żółtym kolorem, położone blisko linii trendu, zaznaczone są gospodarki krajów, których rzeczywisty poziom innowacyjności nie odbiega znacząco od modelowego, wynikającego z poziomu rozwoju gospodarki. Przykładem takiego kraju jest Polska. Pomarańczowy kolor oznacza, że gospodarka danego kraju jest bardziej innowacyjna niż wynikałoby to ze stopnia jej rozwoju, przy czym im wyżej nad linią trendu dany kraj się znajduje, tym relatywnie więcej innowacyjności potrafi wygenerować przy wykorzystaniu posiadanych zasobów. Czerwonym kolorem z kolei zaznaczone zostały gospodarki krajów, których innowacyjność jest niższa niż mogłaby być biorąc pod uwagę poziom dochodu na mieszkańca. Klasyczni reprezentanci tego zjawiska to kraje zatoki perskiej – Zjednoczone Emiraty Arabskie, Katar, Arabia Saudyjska, Bahrajn i Kuwejt – ale swojego teoretycznego potencjału innowacyjnego nie wykorzystują też takie kraje jak m.in. Słowacja, Litwa, Rosja, Turcja czy Chile.

Kolorem niebieskim na wykresie zaznaczeni zostali tak zwani Liderzy innowacyjności – jest to 25 krajów, które w rankingu Global Innovation Index 2020 otrzymały najwyższą ocenę. Kraje te odznaczają się nie tylko najwyższą na świecie innowacyjnością – jest to także innowacyjność wyższa niż modelowo wynikająca z ich zamożności (położenie koła powyżej linii trendu). Ponadto 24 z 25 liderów innowacyjności to kraje o wysokich dochodach na mieszkańca położone na dalekim prawym krańcu osi poziomej. Jedynym wyjątkiem w tej grupie są Chiny należące do grupy krajów o średnich dochodach na mieszkańca. Dane te potwierdzają, że **rozwój ekonomiczny i poziom innowacyjności są bardzo silnie ze sobą związane i wzajemnie się wspierają.**

Co więcej, również potencjał rozwoju gospodarki w długim terminie zależy od jej innowacyjności. Innowacyjność warunkuje rozwój ekonomiczny z korzyścią dla wszystkich stron – konsumentów, przedsiębiorstw i gospodarki kraju. Innowacyjność poprawia produktywność zasobów, dzięki czemu przy niezmiennych nakładach osiągnąć można lepsze rezultaty. Dzięki poprawie produktywności firmy stają się bardziej rentowne, mogą inwestować, zatrudniać, podnosić płace w ujęciu realnym; rośnie zatem także siła nabywczą i poziom życia ludności; gospodarka się rozwija. Zamożniejsze społeczeństwa uważniej gospodarują zasobami naturalnymi, dbają o środowisko i otoczenie, żyją w lepszych warunkach i prowadzą zdrowszy tryb życia. **W rezultacie poziom szczęścia obywateli innowacyjnego kraju podnosi się.**

INNOWACYJNOŚĆ POPRAWIA PRODUKTYWNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW, DZIĘKI CZEMU STAJĄ SIĘ ONE BARDZIEJ RENTOWNE, MOGĄ INWESTOWAĆ, ZATRUDNIAĆ, PODNOSIĆ PŁACE. ZAMOŻNIEJSZE SPOŁECZEŃSTWA UWAŻNIEJ GOSPODARUJĄ ZASOBAMI NATURALNYMI, DBAJĄ O ŚRODOWISKO I OTOCZENIE, ŻYJĄ W LEPSZYCH, BEZPIECZNIEJSZYCH WARUNKACH I PROWADZĄ ZDROWSZY TRYB ŻYCIA. W REZULTACIE POZIOM SZCZĘŚCIA OBYWATELI INNOWACYJNEGO KRAJU PODNOSI SIĘ.

Przykłady? Oto Nigeria i Norwegia - dwa kraje, które mogą poszczycić się liczącymi się na skalę światową naturalnymi zasobami ropy naftowej i gazu ziemnego, a ponadto są największymi producentami tych surowców w swoich regionach. Oba kraje eksplorują te zasoby od ponad 50 lat, jednak Nigerii nie udało się podnieść poziomu życia obywateli ani rozwinąć gospodarki tak jak to miało miejsce w Norwegii, która wykorzystała bogactwo swoich zasobów naturalnych do dywersyfikacji gospodarki i oparcia jej również na sektorach zaawansowanych technologii. Dziś Norwegowie znajdują się na 8 miejscu w rankingu najszcześniejszych narodów świata oraz 20 w rankingu innowacyjności, zaś Nigeryjczycy, borykający się z konfliktami wewnętrznymi, bandytyzmem, porwaniami i atakami na ludność cywilną, na odpowiednio 59 i 117 miejscu. Mając do dyspozycji podobne zasoby, tylko Norwegia wykorzystała je aby zbudować swoją siłę ekonomiczną oraz dobrobyt dla obywateli. Osiągnęła to dzięki innowacyjnym strukturom instytucjonalnym, odpowiednio zaprojektowanym procesom i regulacjom, wyborze technologii, wykonawców, długookresowemu planowaniu i szerokiej perspektywie. **Niemal każdy kraj dysponuje zasobami, które mogą uczynić go innowacyjnym, szczęśliwym i dostatnim miejscem do życia – ale tylko niektóre potrafią swój potencjał wykorzystać.**

Czy innowacyjność jest opłacalna dla firmy?

Innowacyjność wymaga poniesienia pewnych nakładów – w przypadku wewnętrznych usprawnień może to być czas pracy pracowników, czyli koszt alternatywny rezygnacji z realizacji innych zadań. W przypadku np. wprowadzania nowych rozwiązań do firmy, zakupu sprzętu czy technologii, udoskonalania czy opracowywania nowych usług i produktów niezbędne będzie zainwestowanie większej ilości różnego rodzaju zasobów. Czy firmie opłaca się inwestować w innowacyjność, czy podobnie jak kraj czerpie z tego wielowymiarowe korzyści?

Choć intuicja podpowiada, że innowacyjność jest opłacalna dla firm, potwierdzenie tej tezy w rzeczywistości dostarczają wyniki uzyskane w ramach trzeciej edycji Monitoringu innowacyjności polskich przedsiębiorstw przygotowanego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości⁴. Firmy innowacyjne, które wzięły udział w badaniu PARP, wskazały szereg korzyści płynących z innowacji wprowadzonych w latach 2017-2019:

1) korzyści wewnętrzne z wprowadzenia innowacji:

- 54% wskazało poprawę jakości obsługi klienta,
- 51% wskazało zwiększenie zdolności dostosowania się do wymogów klientów,
- 51% wskazało podniesienie jakości wyrobów i usług,
- 43% wskazało zwiększenie wydajności pracy
- 39% wskazało poprawę organizacji i warunków pracy,
- 37% wskazało ogólny rozwój przedsiębiorstwa,

2) poprawa wyników finansowych i poziomu konkurencyjności:

- 43% wskazało pozyskanie nowych klientów,
- 43% wskazało wzmocnienie marki,
- 37% wskazało wzrost sprzedaży,
- 33% wskazało wzrost zysku netto.

⁴ Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw III edycja, PARP, <https://www.parp.gov.pl/component/site/site/monitoring-innowacyjnosci-polskich-przedsiębiorstw>

Ponadto zaledwie 9% firm, które w latach 2017-2019 wprowadziły innowacje produktowe, deklaruje, że nie wygenerowało w 2019 roku przychodów ze sprzedaży tych produktów. Spośród firm, które potrafią wskazać jaki był udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przychodach ogółem w 2019 roku:

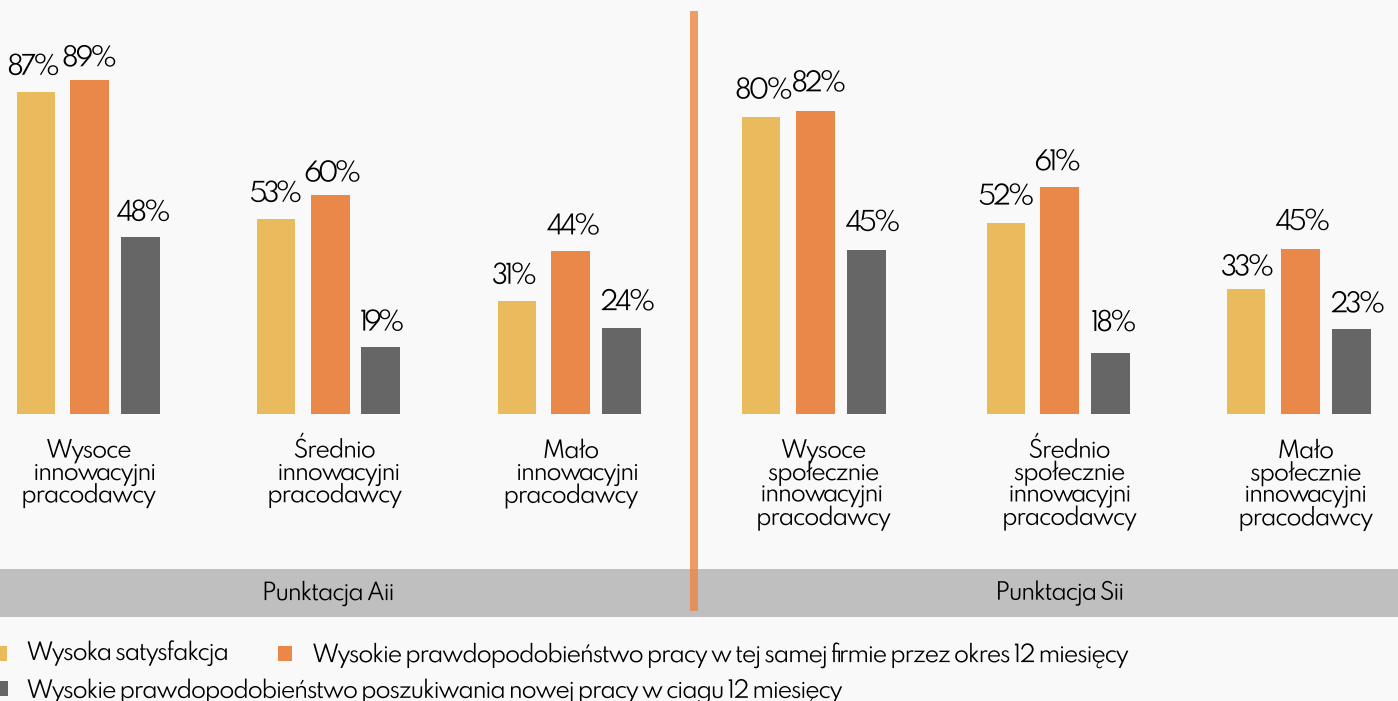
- udział pomiędzy 1-5% wskazało 22% firm z tej grupy,
- udział pomiędzy 6-10% wskazało 21% firm z tej grupy,
- udział pomiędzy 11-20% wskazało 12% firm z tej grupy,
- udział powyżej 20% wskazało 13% firm z tej grupy.

Ponadto w ramach Monitoringu innowacyjności polskich przedsiębiorstw zapytano wszystkie firmy biorące udział w badaniu – zarówno nieprowadzące, jak i prowadzące działalność innowacyjną – o to jak zmieniły się kluczowe wskaźniki ekonomiczne w 2019 roku w porównaniu do 2018 roku. Wzrost wartości tych wskaźników w 2019 r. w porównaniu z rokiem poprzednim był istotnie częściej deklarowany przez firmy innowacyjne niż przez ogół przedsiębiorstw:

- przychody ze sprzedaży wzrosły w przypadku 29% ogółu firm i 44% firm innowacyjnych,
- zysk netto wzrósł w przypadku 35% ogółu firm i 53% firm innowacyjnych,
- udział w rynku wzrósł w przypadku 17% ogółu firm i 29% firm innowacyjnych,
- zatrudnienie w przedsiębiorstwie wzrosło w przypadku 14% ogółu firm i 18% firm innowacyjnych.

Innowacyjność jest także istotnym czynnikiem satysfakcji i retencji pracowników. Zgodnie z wynikami przeprowadzonego w marcu 2020 roku przez Rockbridge Associates Inc. badania “The National Technology Readiness Survey”, firmy postrzegane jako innowacyjne przynoszą swoim pracownikom wyższe zadowolenie z pracy i wyższy poziom zaangażowania oraz potrafią lepiej zatrzymać cennych pracowników.⁵

Satysfakcja i lojalność pracowników a innowacyjność

Źródło: The National Technology Readiness Survey, Rockbridge Associates

⁵ The National Technology Readiness Survey, Rockbridge Associates, Inc. and A. Parasuraman, <https://rockresearch.com/much-role-company-innovativeness-play-employee-satisfaction-loyalty/>

Jak wynika z badania, w zarówno satysfakcja zawodowa, jak i chęć pozostania w miejscu pracy, są tym wyższe, im wyżej postrzegana jest innowacyjność przedsiębiorstwa analizowana zarówno w obszarze biznesowym (Aii), jak i społecznym (Sii). Przykładowo, poziom satysfakcji w miejscu pracy jest blisko trzykrotnie wyższy w firmach postrzeganych jako wysoce innowacyjne biznesowo (87%) w porównaniu do przedsiębiorstw o niskiej innowacyjności biznesowej (31%).

Zatem również w skali mikroekonomicznej korzyści z prowadzenia działalności innowacyjnej są bezdyskusyjne.

Dlaczego Polska jest nieinnowacyjna?

POSTANOWILIŚMY SPRAWDZIĆ JAKIE SKŁADOWE INNOWACYJNOŚCI BRANE SĄ POD UWAGĘ W GLOBALNYCH I REGIONALNYCH RANKINGACH INNOWACYJNOŚCI. PRZEDE WSZYSTKIM INNOWACJE I INNOWACYJNOŚĆ W RANKINGACH MIĘDZYNARODOWYCH POSTRZEGANE SĄ SZEROKO – NIE SĄ TO WYŁĄCZNIE PRZEŁOMOWE DLA RYNKU PRODUKTY I USŁUGI WPROWADZONE W WYNIKU PRZEPROWADZENIA ZAAWANSOWANYCH DZIAŁAŃ BADAWCZO-ROZWOJOWYCH, ALE TAKŻE NOWE LUB UDOSKONALONE Z PERSPEKTYWY DANEJ ORGANIZACJI METODY PRACY, ROZWIĄZANIA TECHNOLOGICZNE CZY USPRAWNIEŃ ISTNIEJĄCYCH PROCESÓW.

Jak zatem wypada nasz kraj na tle świata pod względem innowacyjności? Polski nie ma nie tylko w pierwszej dwudziestce rankingu GII 2020 – nie znalazła się nawet w pierwszej trzydziestce tego zestawienia. Nasz kraj znajduje się dopiero na 39 miejscu w rankingu World Happiness Report 2021⁶ oraz na 38 miejscu w rankingu Global Innovation Index 2020⁷. Również w rankingu European Innovation Scoreboard 2020 przygotowanym przez Komisję Europejską, obejmującym 27 państw członkowskich, Polska zajmuje dopiero 24 miejsce pod względem innowacyjności, wyprzedzając jedynie Chorwację, Bułgarię i Rumunię⁸. **Niska innowacyjność Polski wyraźna jest zatem zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej.**

Nie jest natomiast prawdą, że cała Unia Europejska jest na bakier z innowacyjnością. Aż połowę pierwszej dziesiątki najbardziej innowacyjnych krajów świata według GII 2020 stanowią państwa członkowskie UE.

Wyniki badania Global Innovation Index 2020

Metodyka Global Innovation Index obejmuje 80 różnych miar, zgrupowanych w ramach siedmiu filarów.

⁶ <https://worldhappiness.report/>

⁷ https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2020/

⁸ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en

Global Innovator Index (Polska)	Wynik	Pozycja
INSTYTUCJE	73,1	39
Srodowisko polityczne	69,5	40
Stabilność polityczna i operacyjna	78,6	38
Skuteczność działań Rządu	64,9	39
Otoczenie regulacyjne	70,0	47
Jakość regulacji prawnych	65,1	36
Praworządność	57,8	46
Koszt redukcji zatrudnienia, wynagrodzeń	18,8	77
Otoczenie biznesu	79,7	35
Łatwość rozpoczęcia działalności	82,9	99
Łatwość rozwiązywania problemów związanych z niewypłacalnością	76,5	23
KAPITAŁ LUDZKI I BADANIA	41,6	35
Edukacja	54,1	41
Wydatki na edukację, %PKB	4,6	58
Finansowanie ze środków publicznych/uczniowie, szkolnictwo ponadpodstawowe, %PKB per capita	22,4	33
Okres chodzenia do szkoły, w latach	16,1	35
Wyniki w skali PISA (czytanie, matematyka, nauki przyrodnicze)	512,8	9
Proporcja uczniów do nauczycieli w szkołach ponadpodstawowych	9,1	22
Szkolnictwo wyższe	37,9	51
Liczba osób przyjętych na studia, % całości	67,8	34
Absolwenci kierunków inżynierskich i ścisłych, %	22,9	52
Studenci zza granicy, %	4,1	57
Badania i rozwój (B+R)	32,8	36
Naukowcy, EPC/mln ludności	3.106,1	31
Wydatki brutto na B+R, % PKB	1,2	33
Firmy B+R o zasięgu globalnym, śr. wydatki top 3, w mln USD	41,3	37
Sr. wynik top 3* w Rankingu QS World University Ranking	28,5	41
INFRASTRUKTURA	49,4	42
Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	81,1	30
Dostęp do ICT	73,8	46
Wykorzystanie ICT	68,1	45
Usługi online świadczone przez instytucje publiczne	93,1	17
E-uczestnictwo	89,3	31
Ogólna infrastruktura	30,7	49
En. elektryczna kWh/mln ludności	4.411,2	49
Funkcjonowanie logistyki	68,9	27
Inwestycje brutto, %PKB	21,0	89
Równowaga ekologiczna	36,4	45
PKB/jednostkę zużytej energii	10,0	55
Efektywność środowiskowa	60,9	37
Certyfikaty ochrony środowiska ISO 14001/mln PPP PKB	2,4	34
ZŁOŻONOŚĆ RYNKU	46,8	69
Kredyty	39,2	76
Łatwość uzyskania kredytu	75,0	34
Kredyty krajowe dla sektora prywatnego, %PKB	52,7	64
Mikropożyczki brutto, % PKB	0,1	58
Inwestycje	27,4	107
Ułatwienia w ochronie mikroinwestorów	66,0	50
Kapitalizacja rynkowa, %PKB	31,7	44
Transakcje z udziałem kapitału podwyższ. ryzyka/mln PPP PKB	0,0	62
Handel, konkurencja i wielkość rynku	73,9	22
Stawki celne, śr. wazona, %	1,7	22
Intensywność lokalnej konkurencji*	70,2	58

Kobiety pracujące z wyższym wykształceniem	21,1	25
Współpraca w zakresie innowacji	19,6	72
Współpraca badawcza uczelni i przemysłu	37,2	87
Stan rozwoju klastrów	46,8	67
Wydatki krajowe brutto na B+R finansowane ze źródeł zagranicznych, % PKB	0,1	47
Przedsięwzięcia joint venture - alianse strategiczne, mld PPP PKB	0,0	65
Zgłoszenia patentowe w co najmniej dwóch krajach/mln PPP PKB	0,3	34
Absorpcja wiedzy	39,4	33
Opłaty z tytułu prawa własności intelektualnej, % całkowitej wymiany handlowej	1,1	32
Import zaawansowanych technologii, % całkowitej wymiany handlowej	9,7	36
Import usług teleinformatycznych, % całkowitej wymiany handlowej	1,4	49
Napływ netto bezpośrednich inwestycji zagranicznych, % PKB	3,0	55
Utalentowani naukowcy, % w sektorze przedsiębiorstw	48,2	28
PRODUKTY WIEDZY I TECHNOLOGII	32,7	36
Tworzenie wiedzy	28,9	35
Patenty według pochodzenia/ mld PPP PKB	3,9	27
Patenty międzynarodowe według pochodzenia, mld PPP PKB	0,3	44
Wzory użytkowe według pochodzenia, mld PPP PKB	0,8	27
Artykuły naukowe i techniczne/ mld PPP PKB	17,5	32
Indeks H cytowanych dokumentów	36,6	25
Wpływ wiedzy	33,8	31
Tempo wzrostu PPP PKB/pracownika, %	4,2	18
Nowe firmy na tys. ludności 15-64	1,4	70
Wydatki na oprogramowanie, % PKB	0,0	43
Certyfikaty ISO 9001/ mld PPP PKB	9,3	30
Produkcja sektora wysokiej i średniowysokiej technologii, %	31,7	37
Dyфуzja wiedzy	35,3	31
Wpływy z praw własności intelektualnej, % całkowitej wymiany handlowej	0,2	38
Eksport netto wysokich technologii, % całkowitej wymiany handlowej	7,0	24
Eksport usług teleinformatycznych, % całkowitej wymiany handlowej	2,5	42
Odplywy netto BIZ, % PKB	1,3	46
PRODUKTY TWORCZE	28,9	47
Wartości niematerialne i prawne	26,7	69
Znaki towarowe według pochodzenia/ mld PPP PKB	34,2	72
Globalna wartość marki, top 5.000, % PKB	38,4	39
Wzory przemysłowe według pochodzenia/ mld PPP PKB	n/d	n/d
Technologie informacyjno - komunikacyjne i tworzenie nowych modeli organizacyjnych	51,9	74
Towary i usługi kreatywne	31,8	22
Eksport usług kulturowych i twórczych, % całkowitej wymiany handlowej	1,1	23
Krajowe filmy pełnometrażowe/ mln ludności 15-69	1,8	72
Rynek rozrywki i mediów/ tys. ludności 15-69	12,6	34
Druk i inne media, % produkcji	1,1	48

Bardzo nisko, bo dopiero na 69 miejscu na 131 krajów, wypadamy w ocenie Złożoności rynkowej, na którą składają się trzy obszary: Inwestycje, Kredyt i Handel, konkurencja oraz wielkość rynku. Polska plasuje się dopiero na 107 pozycji spośród 131 krajów ze względu na obszar Inwestycje oraz na pozycji 76 ze względu na obszar Kredyt. Na obszar Inwestycje wpływ mają:

- utrudniony dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju (zarówno dłużnych, jak i inwestycji kapitałowych),
- wciąż niski w porównaniu do krajów z czołówki rankingu udział funduszy podwyższonego ryzyka w finansowaniu rozwoju przedsiębiorstw,
- niewielka aktywność firm w zakresie zdobywania finansowania na rynku publicznym (giełdzie).

Natomiast w ramach obszaru Kredyt nasz kraj dołącza pod względem wartości kredytów krajowych udzielanych dla sektora prywatnego w relacji do PKB (64 miejsce) oraz udziału mikropożyczek w PKB (58 miejsce). Nieco lepiej ocenionym kryterium w tym obszarze jest łatwość uzyskania kredytu (miejsce 34). Zatem przedsiębiorcy rzadko korzystają z finansowania kredytem, pomimo, iż trudność jego uzyskania jest podobna do krajów bardziej zaawansowanych pod kątem innowacji.

W RANKINGU GLOBAL INNOVATION INDEX 2020 POLSKA ZNAJDUJE SIĘ DOPIERO NA 69 POZYCJI ZE WZGLĘDU NA DOSTĘPNOŚĆ DO ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ – KREDYTU ORAZ RÓŻNEGO RODZAJU INWESTYCJI KAPITAŁOWYCH

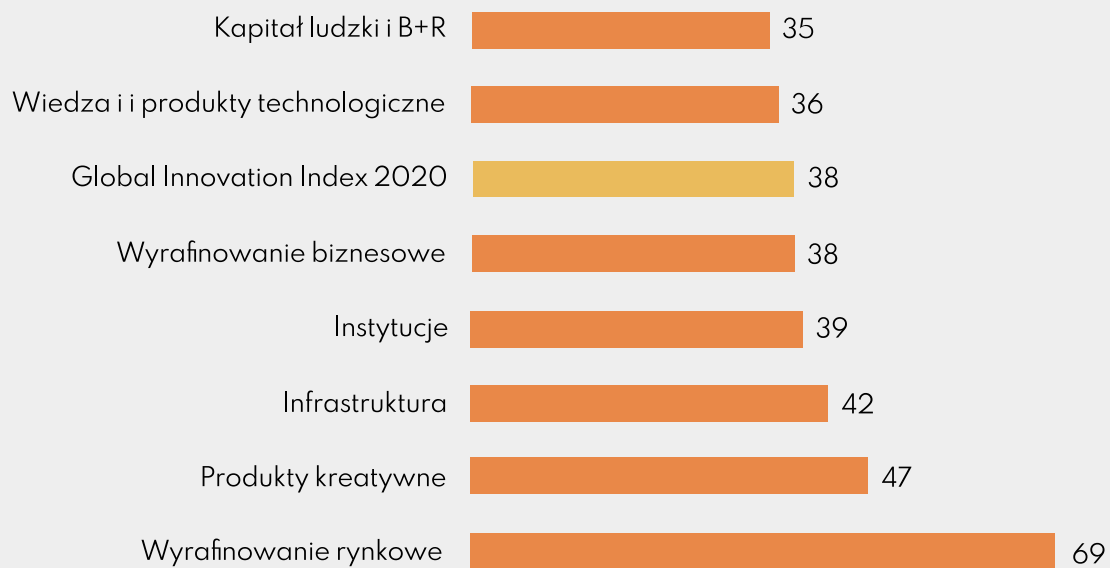
Trzeci i ostatni obszar tego filaru, czyli Handel, konkurencja oraz wielkość rynku, plasuje nas korzystnie na 22 pozycji przede wszystkim ze względu na wartość krajowego rynku oraz średnie cła nakładane na import. Faktycznie, Polska jest relatywnie dużą wartościowo gospodarką na tle świata oraz większość towarów importuje w ramach Unii Europejskiej, stąd dobrą ocenę w ramach tych kryteriów dostajemy niejako za darmo, bez naszego aktywnego udziału. Te dwa czynniki niestety nie równoważą jednak bardzo niskiej oceny dostępności, powszechności i popularności podstawowych źródeł finansowania rozwoju przedsiębiorstw, tj. kredytu i własnościowego kapitału inwestycyjnego. **Bez poprawy dostępu do finansowania zewnętrznego działalności innowacyjnej nie wykorzystamy dużej części potencjału, jaki drzemie w przedsiębiorstwach.**

Kapitał ludzki i badania oraz Produkty wiedzy i technologii to z kolei dwa filary, które poprawiają innowacyjność naszego kraju. W ramach filaru *Kapitał ludzki i badania* jako kraj zajęliśmy 35 miejsce. Ze względu na udział obywateli z wyższym wykształceniem w łącznej populacji Polska znajduje się na 34 pozycji, liczbę naukowców w stosunku do populacji na 31, a udział wydatków na R&D w PKB na 33 pozycji. Z kolei w ramach filaru *Produkty wiedzy i technologii* 36tą lokatę osiągamy dzięki relatywnie wysokiemu wzrostowi PKB w przeliczeniu na pracownika (miejsce 18; oceniana jest średnia z ostatnich 3 lat), wysokiej wartości H-indeksu cytowanych artykułów naukowych autorstwa polskich naukowców (25 pozycja) oraz udziałowi wartości netto eksportu wysokich technologii w łącznej wartości wymiany handlowej z zagranicą (24 pozycja).

WYNIK POLSKI W RANKINGU GII 2020 WSKAZUJE NA KONIECZNOŚĆ POPRAWY WIELU OBSZARÓW WPŁYWAJĄCYCH NA INNOWACYJNOŚĆ KRAJU. USPRAWNIEŃ WYMAGA ZARÓWNO OTOCZENIE REGULACYJNE I JEGO STABILNOŚĆ, JAK I JAKOŚĆ I KIERUNKOWOŚĆ EDUKACJI, DOSTĘPNOŚĆ DO ZEWNĘTRZNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW ORAZ WSPÓŁPRACA BIZNESU I NAUKI.

Jednak najważniejsza obserwacja płynąca z analizy szczegółowych wyników pozycji Polski w rankingu GII 2020 jest następująca: we wszystkich ośmiu filarach innowacyjność w wydaniu polskim niebezpiecznie balansuje na granicy czwartej dziesiątki krajów świata. Usprawnień wymaga zarówno otoczenie regulacyjne i jego stabilność, jak i jakość i kierunkowość edukacji, dostępność do zewnętrznych źródeł finansowania rozwoju przedsiębiorstw, współpraca biznesu i nauki oraz wiele innych obszarów. Z tej perspektywy ocena Polski w rankingu GII 2020 jest spójna i nieubłagalnie wskazuje na fakt, iż jeśli nasz kraj ma stać się bardziej innowacyjny, a co za tym idzie być lepszym miejscem do życia, to musimy poprawić ... prawie wszystko.

Ranking Polski w siedmiu obszarach GII

Wyniki badania European Innovation Scoreboard 2020

Ranking European Innovation Scoreboard 2020 dotyczy naszego regionu i szereguje kraje członkowskie UE na podstawie oceny innowacyjności poszczególnych gospodarek według 27 kryteriów⁹. Dane źródłowe w ramach poszczególnych miar pochodzą ze statystyk europejskich i krajowych (m.in. Eurostat, banki danych lokalnych). W EIS 2020 Polska znajduje się na 24 pozycji z 27 krajów.

Kraje w rankingu EIS 2020 zostały podzielone na 4 grupy: Liderzy Innowacyjności (osiągający wynik na poziomie 125% średniej dla całej UE lub wyższym), Silni Innowatorzy (pomiędzy 125% a 95% średniej dla UE), Przeciętni Innowatorzy (pomiędzy 50% a 95%) oraz Skromni Innowatorzy (poniżej 50% średniej dla całej UE). Polska z wynikiem na poziomie 59% średniej dla EU kwalifikuje się na przedostatnim miejscu w kategorii Przeciętnych Innowatorów.

⁹ https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/innovation/scoreboards_en

Polska - Ranking EIS 2020	W stosunku do UE w 2019	2012	2019
SKROCONY WSKAZNIK INNOWACYJNOŚCI	58,9	51,0	64,1
Zasoby ludzkie	65,4	69,7	75,4
Nowi absolwenci studiów doktoranckich	12,5	17,8	13,8
Liczba ludności z wyższym wykształceniem	127,9	155,4	162,8
Kształcenie się przez całe życie	49,5	37,8	53,3
Atrakcyjne systemy badań	32,1	19,2	36,7
Współautorstwo międzynarodowych publikacji naukowych	35,8	25,9	52,6
Najczęściej cytowane publikacje	41,2	18,9	41,2
Zagraniczni doktoranci	11,3	13,9	13,1
Srodowisko przyjazne innowacjom	121,3	28,3	211,0
Penetracja łączności szerokopasmowej	104,3	70,0	240,0
Przedsiębiorczość oparta na wykorzystywaniu okazji rynkowych	140,6	0,3	191,5
Finansowanie i wsparcie	40,5	58,1	46,8
Nakłady na badania i rozwój w sektorze publicznym	40,3	61,5	39,5
Wydatki funduszy podwyższonego ryzyka	40,8	52,4	59,0
Inwestycje przedsiębiorstw	73,8	67,5	95,8
Wydatki na B+R w sektorze przedsiębiorstw	54,1	15,0	62,0
Nakłady na innowacje spoza obszaru B+R	122,2	160,6	171,3
Przedsiębiorstwa zapewniające szkolenia z zakresu technologii informacyjno - komunikacyjnych	44,4	38,5	61,5
Innowatorzy	16,0	20,8	14,3
Innowacje produktowe/procesowe MSP	27,9	23,1	27,8
Innowacje marketingowe/organizacyjne MSP	0,0	30,3	0,0
MSP wprowadzające innowacje wewnątrz firmy	18,6	8,6	16,2
Powiązania	39,5	45,2	40,7
Innowacyjne MSP współpracujące z innymi	40,3	36,1	40,0
Wspólne publikacje publiczno-prywatne	29,4	14,5	33,2
Prywatne współfinansowanie publicznych wydatków na B+R	43,8	63,3	44,2
Zasoby intelektualne	70,5	56,3	65,8
Zgłoszenia międzynarodowych praw patentowych	35,8	34,0	33,2
Zgłoszenia znaków towarowych	68,5	47,6	72,9
Zgłoszenia wzorów	125,7	94,0	105,4
Wpływ na zatrudnienie	98,4	98,2	106,2
Zatrudnienie w działalności opartych na wiedzy	58,8	47,3	63,5
Zatrudnienie w szybko rozwijających się przedsiębiorstwach	130,5	139,2	140,5
Wpływ na sprzedaż	56,0	57,0	55,7
Eksport produktów średniej i wysokiej technologii	79,6	84,6	88,2
Eksport usług opartych na wiedzy	47,7	42,0	49,3
Sprzedaż innowacji rynkowych/firmowych	33,5	43,3	28,0

W porównaniu do zestawienia globalnego GII 2020, w powyższym rankingu EIS 2020 można zaobserwować silniejszą polaryzację ocen w ramach poszczególnych obszarów innowacyjności w stosunku do oceny łącznej. **Najniżej oceniony obszar dla Polski, zaledwie na poziomie 16% średniej dla UE, to Innowatorzy.** Obszar ten składa się z następujących trzech kryteriów:

- udział MSP, które wprowadziły przynajmniej 1 innowację procesową lub produktową w skali co najmniej przedsiębiorstwa w łącznej liczbie MSP w kraju (wynik Polski na poziomie 27,9% średniej dla UE),
- udział MSP, które wprowadziły przynajmniej 1 innowację marketingową lub organizacyjną w łącznej liczbie MSP w kraju (0% średniej dla UE),
- udział MSP, które samodzielnie lub we współpracy z innymi podmiotami (tzn. nie zakupiły gotowej innowacji od zewnętrznego dostawcy) opracowały przynajmniej 1 innowację produktową lub procesową, w łącznej liczbie wszystkich MSP (wynik Polski to 18,6% średniej dla UE).

Nisko w porównaniu do średniej dla UE wypada także ocena polskiego systemu badań naukowych, na którą składają się następujące kryteria:

- Liczba opublikowanych artykułów naukowych z co najmniej jednym współautorem pochodzącym z zagranicy w przeliczeniu na liczbę mieszkańców (35,8% średniej UE),

- Udział liczby artykułów naukowych znajdujących się w 10% najczęściej cytowanych artykułów świata w stosunku do łącznej liczby artykułów naukowych opublikowanych w danym kraju (41,2% średniej UE),
- Udział doktorantów pochodzących z zagranicy w łącznej liczbie doktorantów studiujących w danym kraju (11,3% średniej UE).
- Uwagę zwraca także niska ocena obszaru Systemu wsparcia finansowego oraz obszaru Powiązania (współpraca pomiędzy przedsiębiorstwami oraz pomiędzy sektorem prywatnym i publicznym).

Tylko w dwóch z ośmiu obszarów innowacyjności Polska wypada na lub powyżej poziomu średniej dla UE. Na poziomie 121,3% średniej UE oceniono obszar Proinnowacyjność otoczenia, na którą składają się dwa kryteria:

- Udział przedsiębiorstw mających dostęp do łącza o maksymalnej prędkości ściągnięcia na poziomie co najmniej 100Mb/s w stosunku do łącznej liczby przedsiębiorstw w kraju (104,3% średniej dla UE),
- Stosunek liczby osób, które stają się przedsiębiorcami z wyboru (poprzez np. wykorzystanie dostrzeżonej szansy, dążenie do wolności i niezależności, chęć podniesienia poziomu dochodów itp.) do liczby osób, które stają się przedsiębiorcami, ponieważ nie mają innej możliwości zarobkowania (140,6% średniej dla UE).

Z kolei na poziomie 98,4% średniej dla UE oceniony został obszar Zatrudnienia, a to dzięki kryterium zatrudnienia w szybko rosnących sektorach gospodarki, które Polska spełnia na poziomie 130,5% średniej dla UE.

WYNIKI RANKINGU EIS 2020 WSKAZUJĄ NA ZNACZĄCO OBNIŻONĄ W STOSUNKU DO ŚREDNIEJ UE INNOWACYJNOŚĆ SEKTORA MŚP. PROBLEMEM POLSKI JEST TAKŻE MAŁA ATRAKCYJNOŚĆ SYSTEMU NAUKOWEGO DLA ZAGRANICZNYCH NAUKOWCÓW I DOKTORANTÓW. PODOBNIENIE JAK WYKAZAŁ TO RANKING GII 2020, INNOWACYJNOŚĆ HAMUJE TAKŻE ZŁA DOSTĘPNOŚĆ DO ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ROZWOJU ORAZ BRAK WSPÓŁPRACY ZARÓWNO POMIĘDZY SFERĄ BIZNESU I NAUKI, JAK I SEKTOREM PRYWATNYM I PAŃSTWOWYM.

W przypadku badania EIS 2020 wyniki wskazują na dużą polaryzację przyczyn niskiej innowacyjności polskiej gospodarki. Poniekąd zarówno przyczyną, jak i skutkiem takiego stanu, jest znacząco obniżona w stosunku do średniej UE innowacyjność sektora MŚP. Analogicznie, równie samonapędzającym się czynnikiem ograniczającym innowacyjność Polski jest niska atrakcyjność systemu naukowego dla zagranicznych naukowców i doktorantów. Podobnie jak wykazał to ranking GII 2020, innowacyjność hamuje także zła dostępność do źródeł finansowania rozwoju oraz brak współpracy zarówno pomiędzy sferą biznesu i nauki, jak i sektorem prywatnym i państwowym.

Wyniki badania Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw 2020

Aby lepiej zrozumieć dlaczego innowacyjność Polski wypada poniżej oczekiwań zarówno na tle globalnym, jak i regionalnym, postanowiliśmy przeanalizować wyniki III edycji Monitoringu

innowacyjności polskich przedsiębiorstw¹⁰ zrealizowanego przez PARP w 2020 roku (tuż przed wybuchem pandemii COVID-19). Metodyka badania opiera się o tzw. Wskaźnik Dojrzałości Innowacyjnej stworzony w oparciu o 174 zmienne, gdzie jego maksymalna wartość dla hipotetycznego przedsiębiorstwa idealnie innowacyjnego wynosi 100. W najnowszej edycji badania za rok 2020 wskaźnik ten wyniósł 19,02, w 2019 roku 21,92, a w 2018 wskaźnik wyniósł 15,41.

Ogółem w latach 2017-2019 34,7% firm działających w Polsce było aktywnych innowacyjnie, tj. wprowadziły lub próbowały zastosować w działalności firmy przynajmniej jedną innowację, a 30,1% firm wprowadziło w tym okresie przynajmniej jedną innowację.

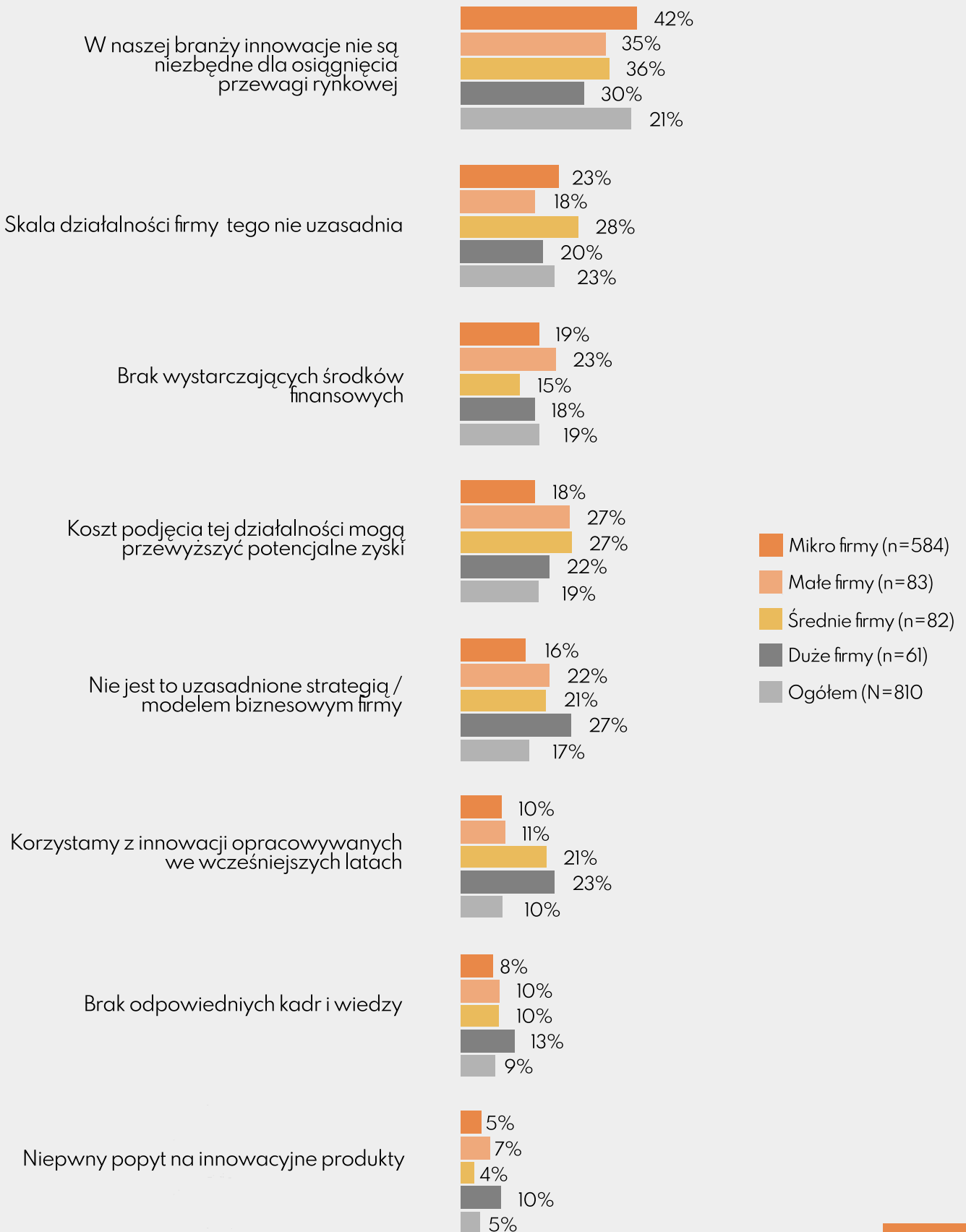
Powody niepodjęcia działalności innowacyjnej wśród firm nieaktywnych na tym polu wskazują zarazem na przyczyny niskiej innowacyjności polskich przedsiębiorstw. **Najważniejszą barierą innowacyjności wskazaną przez 41% respondentów z firm nieaktywnych innowacyjnie było przekonanie o braku zasadności jej podejmowania z uwagi na fakt, że nie jest niezbędna w danej branży do osiągnięcia przewagi rynkowej.** Ponadto 23% firm wskazało, że skala działalności firmy nie uzasadnia działalności innowacyjnej, po 19% firm wskazało na brak wystarczających środków finansowych oraz na fakt, że koszty podjęcia tej działalności mogą przewyższać potencjalne zyski oraz 17% wskazało, że podejmowanie działalności innowacyjnej nie jest uzasadnione strategią lub modelem biznesowym firmy. Dodatkowo jak wynika z przeprowadzonych przez PARP wywiadów jakościowych, „zachowawczą postawę wobec innowacji przedsiębiorstwa uzasadniają innymi priorytetami: utrzymaniem działalności gospodarczej i stabilizowaniem pozycji firmy na rynku; jak również – brakiem adekwatnych zasobów: środków trwałych i finansowych, niską jakością i dostępnością kapitału ludzkiego, brakiem czasu.”

NAJWAŻNIEJSZĄ BARIERĄ INNOWACYJNOŚCI WSKAZANĄ PRZEZ 41% RESPONDENTÓW Z POLSKICH FIRM NIEAKTYWNYCH INNOWACYJNIE BYŁO PRZEKONANIE O BRAKU ZASADNOŚCI JEJ PODEJMOWANIA Z UWAGI NA FAKT, ŻE NIE JEST NIEZBĘDNA W DANEJ BRANŻY DO OSIĄGNIĘCIA PRZEWAGI RYNKOWEJ.

Ten wynik uzupełnia obraz międzynarodowy polskich problemów z innowacyjnością, który już znamy, o bardzo interesującą dominującą mikroekonomiczną przyczynę podejmowania decyzji o nieangażowaniu się w działalność innowacyjną. Jest nim przekonanie, że branża, w której firma jest aktywna, pozwala na prowadzenie biznesu na satysfakcjonującym przedsiębiorcę poziomie bez konieczności podejmowania działalności innowacyjnej. De facto oznacza to, że dana branża odznacza się niską innowacyjnością, a więc nie wymusza wysiłków proinnowacyjnych na podmiotach gospodarczych, pozwalając na prowadzenie biznesu „w starym stylu”. Dodatkowo autorzy Monitoringu... zwracają uwagę na „nieuświadomiany deficyt wiedzy w obszarze innowacyjności i jej roli w rozwijaniu działalności biznesowej” wśród polskich firm nieaktywnych innowacyjnie. **Co jednak ważne, badanie nie wykazało istotnych statystycznie różnic w stopniu dojrzałości inwestycyjnej pomiędzy przedsiębiorstwami w zależności od tego czy działają w branży produkcyjnej, handlowej czy usługowej.** Niska innowacyjność jest więc swego rodzaju błędnym samonapędzającym się kołem – branża jest mało innowacyjna, więc firmy nie muszą być innowacyjne, a zatem branża pozostaje mało innowacyjna. Gdyby Polska była oderwana od reszty świata to być może ten stan mógłby trwać, ale wobec coraz silniejszej konkurencji ze strony innowacyjnych firm zagranicznych wydaje się, że polskie branże będą zmuszone odrobić lekcje innowacyjności lub oddać pole zagranicznym konkurentom.

¹⁰ Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw, III edycja, PARP
<https://www.parp.gov.pl/component/publications/publication/monitoring-innowacyjnosci-polskich-przedsiębiorstw-wyniki-iii-edycji-badania-2020>

Powody niepodejmowania działań na rzecz innowacji

Przyjrzyjmy się, co z kolei stoi na przeszkodzie firmom aktywnym innowacyjnie aby rozwijać i wzmocnić ten aspekt swojej działalności.

Bariery w rozwoju działalności innowacyjnej

Aż 45% firm aktywnych innowacyjnie wskazało jako kluczowe dla dalszego rozwoju działalności innowacyjnej bariery administracyjne związane z biurokracją, podejściem urzędników do przedsiębiorców, 42% na skomplikowane i nieprzystosowane do specyfiki działalności innowacyjnej przepisy prawa oraz 41% na niedostatek wykwalifikowanych pracowników o wysokich kompetencjach, co jest zgodne z wnioskami wyłaniającymi się z raportów międzynarodowych. Pamiętajmy jednak, że 65,30% polskich firm jest całkowicie nieaktywnych innowacyjnie, z których aż 42% tłumaczy ten stan rzeczy brakiem takiej konieczności ze względu na branżę działalności, a więc **27,43% ogółu polskich firm, tj. więcej niż co czwarta firma w Polsce, tłumaczy brak podejmowania działalności innowacyjnej specyfiką branży, w której działa**. Co ciekawe, zaledwie 9% firm nieaktywnych innowacyjnie wskazuje, że na drodze do innowacyjności stoi brak odpowiedniej kadry i wiedzy, a spośród firm aktywnych innowacyjnie aż 41% wskazuje na niedostatek wykwalifikowanych pracowników o wysokich kompetencjach jako przeszkodę rozwoju innowacyjności. **De facto zatem brak odpowiednich szeroko pojętych zasobów intelektualnych stanowi istotną, choć nieświadomą, barierę rozwoju innowacyjności w Polsce.**

BRAK ODPOWIEDNIH ZASOBÓW INTELEKTUALNYCH STANOWI ISTOTNĄ, CHOĆ NIEUŚWIADOMIONĄ, BARIERĘ ROZWOJU INNOWACYJNOŚCI W POLSCE

Ogółem aż 59% firm w Polsce nie przewiduje w strategii prowadzenia działań innowacyjnych, a jedynie 8% planuje prowadzić ją stale. Wśród firm nieinnowacyjnych odsetki te wynoszą odpowiednio 71,7% oraz 4,5%, a wśród firm innowacyjnych naturalnie tendencja jest odwrotna – brak planów innowacyjnych ma 31,3% takich firm, a stale prowadzić ją planuje 16,4% firm aktywnych innowacyjnie.

Strategia lub plan działania przedsiębiorstw dotyczące działalności innowacyjnej	Firmy nieinnowacyjne (n=865)	Firmy innowacyjne (n=462)	Firmy ogółem (n=1327)
Stale prowadzenie działalności innowacyjnej	4,5%	16,4%	8,1%
Prowadzenie działalności innowacyjnej ad hoc, w zależności od potrzeb rynkowych	23,9%	52,3%	32,5%
W strategii nie przewiduje się prowadzenia działań innowacyjnych	71,7%	31,3%	59,4%

Ponadto aż 70% firm aktywnych innowacyjnie wskazało, że proces inicjowania innowacji należy do kadry kierowniczej. Drugim najważniejszym źródłem innowacji, na które wskazało 54% firm, jest otoczenie zewnętrzne w postaci klientów, dostawców oraz podmiotów z branży. Jak wskazują autorzy badania: „Może to oznaczać, że od pracowników ani się nie wymaga, ani nie oczekuje się, że będą przedstawiać swoje pomysły i dzielić się nimi z innymi. Należy również przywołać inny wynik przeprowadzonego badania ilościowego, który pokazuje, że zaledwie w 20% przedsiębiorstw aktywnych innowacyjnie praca pracowników kreatywnych (poza zespołem B+R) stanowi źródło innowacji; jeszcze mniej, bo w 13% źródłem innowacji jest praca własnego zespołu B+R.”

Aż 91% firm aktywnych innowacyjnie finansowało tę działalność ze środków własnych. Potwierdza się zatem wskazywane w raportach międzynarodowych utrudnienie dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania działalności innowacyjnej. Jednocześnie 54% firm aktywnych innowacyjnie odczuwa potrzebę pozyskania środków publicznych (w tym z UE) w celu sfinansowania działalności innowacyjnej.

Jak wynika z Monitoringu innowacyjności polskich przedsiębiorstw, przyczyny **niepodejmowania w ogóle** działalności innowacyjnej przez polskie firmy mają przede wszystkim **charakter mentalny**: niechęć klientów do nowości, brak świadomości, że innowacje mogą powstawać dla każdego rodzaju działalności i w każdej branży, błędne przekonanie, że miejsce dla innowacji jest tylko w dużych firmach oraz zniechęcający brak natychmiastowego efektu wdrożenia innowacji. Duże znaczenie mają też bariery finansowe oraz bariery związane z zasobami ludzkimi.

„NAJSILNIEJSZE BARIERY DLA PODEJMOWANIA I PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ TO BARIERY O CHARAKTERZE MENTALNYM, TAKIE JAK NIECHĘĆ KLIENTÓW DO NOWOŚCI, BRAK ŚWIADOMOŚCI, ŻE INNOWACJE MOGĄ POWSTAWAĆ DLA KAŻDEGO RODZAJU DZIAŁALNOŚCI I W KAŻDEJ BRANŻY, BŁĘDNE PRZEKONANIE, ŻE MIEJSCE DLA INNOWACJI JEST TYLKO W DUŻYCH FIRMACH ORAZ ZNIECHĘCAJĄCY BRAK NATYCHMIASTOWEGO EFEKTU WDROŻENIA INNOWACJI. DUŻE ZNACZENIE MAJĄ TEŻ BARIERY FINANSOWE ORAZ BARIERY ZWIĄZANE Z ZASOBAMI LUDZKIMI.” /PARP, MONITORING INNOWACYJNOŚCI POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW 2020/

Innymi słowy przyczyną niskiej innowacyjności polskich firm jest szeroko pojęta niska kultura innowacji. „Przedsiębiorstwa w dalszym ciągu posiadają schematyczną i ograniczoną wiedzę o roli innowacji w rozwoju całych branż czy gospodarek i/lub rozwoju innych przedsiębiorstw w ramach danej branży. Wydaje się, że przedsiębiorcy mogą stereotypowo łączyć innowacje z branżami wysokich technologii i działalnością dużych przedsiębiorstw oraz bagatelizować ich znaczenie w pozostałych obszarach (branżach) oraz dla rozwoju mniejszych firm. W badaniu przejawia się to m.in. w – wyrażonym przez przedstawicieli 41% przedsiębiorstw nieaktywnych innowacyjnie – przekonaniu, iż w reprezentowanej przez nich branży podejmowanie działalności innowacyjnej nie jest niezbędne dla osiągnięcia przewagi rynkowej. Aktualnie wydaje się spostrzeżenie, iż przedsiębiorstwom brakuje kreatywności w poszukiwaniu pól dla wprowadzania zmian, w tym świadomości istnienia różnych kontekstów i różnych możliwości pozwalających przekształcać pomysły w działanie w sferze zawodowej; deficyt dotyczy również rozumienia procesu powstawania innowacji. Jednocześnie przedsiębiorcy zauważają niską dostępność i jakość informacji na ten temat i/lub nieadekwatność upowszechnianych informacji do ich potrzeb, możliwości, specyfiki i etapu rozwoju biznesu. Bariery dla podejmowania i prowadzenia działalności innowacyjnej przez polskie przedsiębiorstwa pozostaje kapitał ludzki. Bariera ta ma swój wymiar zarówno ilościowy (niedostatek odpowiedniej liczby osób), jak i jakościowy (trudności w pozyskaniu osób o odpowiedniej wiedzy i umiejętnościach).” /PARP, Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw 2020/

Te same bariery mentalne, które powstrzymują przedsiębiorców przed podejmowaniem aktywności innowacyjnej, występują również wśród kadry urzędniczej, naukowej, w szkolnictwie wyższym, w sektorze bankowości i inwestycji kapitałowych, wreszcie są wspólne także dla administracji państwowej i lokalnej, ustanawiającej i interpretującej przepisy, narzędzia i polityki dotyczącej działalności innowacyjnej polski przedsiębiorstw.

Jak więc możemy zlikwidować lub zmniejszyć te bariery...?

Co możemy zrobić aby było lepiej?

Co możemy zrobić lepiej jako kraj?

Oczywiście gotowej recepty nie ma, ale autorzy rankingów sugerują kilka pomysłów na poprawę stanu innowacyjności kraju. Na szczeblu krajowym przede wszystkim należy zrozumieć przyczyny złego stanu innowacyjności w Polsce, współpracując wielostronnie na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, zarówno posiłkując się raportami, jak i identyfikując uwarunkowania innowacyjności, które są unikalne dla danego kraju/regionu/obszaru. Autorzy GII 2020 rekomendują ponadto podjęcie następujących działań:

- ustanowić innowacyjność jednym z priorytetów rozwoju kraju, a optymalnie stworzyć i realizować strategię innowacyjności kraju,
- ustanowić najwyższego szczebla organ wykonawczy odpowiedzialny za rozwój, wspieranie i realizację strategii innowacyjności kraju,
- zapewnić wielostronne konsultacje społeczne w obszarze regulacji, instytucji i narzędzi dotyczących innowacyjności, w szczególności z naukowcami, startupami, przedsiębiorcami, inwestorami i jednostkami naukowo-badawczymi,
- zapewnić efektywne krajowe narzędzia ochrony własności intelektualnej,
- ustanowić mierzalne, egzekwowalne miary dotyczące postępów innowacyjności dla osób i instytucji za nią odpowiedzialnych.

A czego według autorów GII 2020 warto unikać na krajowej drodze do innowacyjności? Warto unikać:

- kreślenia nierealistycznych, zbyt ambitnych planów i celów,
- niecierpliwości w oczekiwaniu na efekty zmian, które często są widocznie dopiero po kilku latach,
- oraz...przesadnego skupiania się na lokacie kraju w rankingach innowacyjności.

Przykładem pozytywnych efektów pracy proinnowacyjnej na szczeblu krajowym mogą być Czechy, które w ostatniej edycji raportu GII zajęły 24 lokatę – aż 14 miejsc wyżej niż Polska i dodatkowo o 2 miejsca wyżej niż rok wcześniej. Czeska innowacyjność napędzana jest przede wszystkim filarem Produkty wiedzy i technologii, w szczególności bardzo wysokim udziałem przemysłu wysokiej i średniowysokiej technologii w łącznej produkcji technologicznej kraju, imporcie i eksporcie (odpowiednio 5, 8 i 7 miejsce na świecie) oraz najwyższym na świecie udziałem produktów przemysłów kreatywnych w łącznym eksporcie (1 miejsce). Wyraźnie więc widać specjalizację kraju naszego sąsiada, która realizuje się we wzrostach innowacyjności. **Czechy są też na 16 miejscu w rankingu szczęśliwości krajów (a Polska na 39).**

W rozmowach o innowacyjności pojawia się też często hasło tworzenia ekosystemu dla innowacji. Co ono oznacza? Ekosystem innowacji to umiejętność zgromadzenia kadry naukowo-badawczej, wyposażenia jej w odpowiednie narzędzia i zasoby do pracy, aby ta następnie rozpoczęła współpracę z biznesem¹¹. Wydaje się, że mamy wiele lekcji do odrobienia w obszarze tworzenia sprzyjającego ekosystemu innowacji.

Również z rekomendacji PARP płyną konkretne rozwiązania. Jednym z nich jest wspieranie procesu uzupełniania w firmach brakujących kompetencji związanych z realizacją procesu innowacyjnego poprzez finansowanie publiczne trwających co najmniej 6 miesięcy staży naukowców w przedsiębiorstwach oraz analogicznie staży przedsiębiorców w jednostkach naukowych. Ułatwiłoby to nawiązanie późniejszej współpracy biznesu z jednostką naukową. Formuła ta była już testowana w Polsce, ale z okresem trwania staży poniżej 6 miesięcy, co w praktyce uniemożliwia realizację kompletnego projektu przez stażystę.

Z perspektywy 12 lat doświadczenia naszej firmy w dziedzinie wszechstronnego wspierania innowacyjności i przedsiębiorczości zarekomendować możemy dodatkowo stworzenie oferty publicznych usług proinnowacyjnych, dostępnych szeroko dla przedsiębiorstw, współfinansowanych z budżetu państwa. Oprócz tego rekomendujemy uruchomienie programu dotacji na szkolenia pracownicze z obszaru roli i sposobów wdrażania innowacji dla przedsiębiorstw. Wkład własny w kosztach szkolenia powodowałby mobilizację podmiotów do wykorzystania zdobytej przez pracowników wiedzy w praktyce. W efekcie wzrosłaby świadomość kadry zarządzającej o kluczowym znaczeniu innowacji dla rozwoju przedsiębiorstw.

Wreszcie, geneza i najważniejsze cele, które przyświecają autorom raportów innowacyjności krajów Global Innovation Index 2020 oraz European Innovation Scoreboard 2020 są nie tylko aktualne, ale też niezwykle adekwatne: **uznawanie i nagradzanie na arenie międzynarodowej osiągnięć krajów rozwijających się w zakresie innowacyjności jako kluczowe źródło inspiracji do ich dalszego rozwoju – w szczególności dla nowych pokoleń przedsiębiorców i innowatorów.** Wydaje się zatem, że analiza wyników takich rankingów, w szczególności przez osoby mające wpływ na kształt otoczenia proinnowacyjnego w Polsce, stanowi istotny krok na drodze do pokonania najważniejszych, mentalnych barier instytucjonalnych utrudniających podejmowanie działalności innowacyjnej przez rodzime firmy.

¹¹ <https://itif.org/events/2018/06/21/politics-innovation-why-some-countries-are-better-others-science-and-technology>

UZNAWANIE I NAGRADZANIE NA ARENIE MIĘDZYNARODOWEJ OSIĄGNIĘĆ KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ W ZAKRESIE INNOWACYJNOŚCI STANOWI KLUCZOWE ŹRÓDŁO INSPIRACJI DO ICH DALSZEGO ROZWOJU – W SZCZEGÓLNOŚCI DLA NOWYCH POKOLEŃ PRZEDSIĘBIORCÓW I INNOWATORÓW

Zgodnie ze stwierdzeniem autorów Raportu Monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw, innowacje stanowią obecnie jedno z głównych źródeł przewag konkurencyjnych firm, choć oczywiście możliwe jest konkurowanie innymi czynnikami (np. ceną). Dlatego nie jest wykluczona sytuacja, w której firmy nieinnowacyjne osiągają wyniki zbliżone lub lepsze od firm innowacyjnych. Z drugiej strony „tradycyjne” źródła przewag takie jak dostęp do kapitału, materiałów i technologii czy lokalizacja tracą na znaczeniu, przede wszystkim z uwagi na to, że dostęp do nich jest coraz łatwiejszy.

Co możemy zrobić lepiej jako firma?

Przed wszystkim trzymać się faktów i wyciągać wnioski z badań i statystyk. W niniejszym raporcie przedstawiliśmy tylko część z nich, ale obraz jest jednoznaczny – **podejmowanie działalności innowacyjnej i nastawienie proinnowacyjne jest korzystne dla przedsiębiorstw zarówno ze względu na mierzalne wyniki ekonomiczne, jak i niemierzalne kryteria wewnętrznego i zewnętrznego sukcesu biznesowego firmy, w tym poziom satysfakcji z pracy i szczęścia pracowników.**

Biorąc pod uwagę, że większość polskich kłopotów z innowacyjnością wynika z barier mentalnych, **warto kształtować i zmieniać nastawienie do innowacji oraz wykształcać i promować postawy i działania proinnowacyjne** w ramach własnej organizacji oraz jej zewnętrznych interesariuszy. Przykłady takich działań to spotkania w niewielkich grupach warsztatowych mające na celu znalezienie skutecznego i kreatywnego rozwiązania faktycznych bieżących wyzwań organizacji, premiowanie i nagradzanie postaw proinnowacyjnych, dzielenie się sukcesami ze skutecznych wdrożeń rozwiązań innowacyjnych w firmie. Pomocne będą także **szkolenia i warsztaty rozwijające świadomość innowacyjną oraz udostępniające narzędzia** pozwalające lepiej identyfikować i pokonywać wyzwania biznesowe poprzez znajdowanie rozwiązań innowacyjnych. Nie muszą to być szkolenia prowadzone przez zewnętrznych doradców – w organizacjach często zatrudniane są, na różnych stanowiskach, osoby posiadające już wiedzę i doświadczenie w zakresie innowacji, potrafiące i mogące się nią dzielić. Oczywiście jeśli zasoby na to pozwalają to warto także zorganizować spotkanie z zewnętrznymi ekspertami, którzy posiadają najnowszą wiedzę i przekazują skuteczne metody rozwoju innowacyjności w firmach. Gdy organizacja osiągnie już dostateczny poziom świadomości innowacyjnej warto również rozważyć inwestycję w **dedykowane rozwiązania informatyczne wspierające zarządzanie innowacyjnością, pozwalające angażować pracowników w procesy innowacyjne, optymalizować efekty takich działań i kompleksowo prowadzić projekty innowacyjne.**

Ponadto wzorem programu staży naukowo-biznesowych, przedsiębiorcy i naukowcy mogą również oddolnie nawiązywać współpracę w średnim terminie, angażując się wzajemnie przy realizacji projektów innowacyjnych i na **staże wymienne**. Takie działanie nie musi generować nadmiernych kosztów dla żadnej ze stron, bo naukowiec lub pracownik przedsiębiorcy może dołączyć do partnerskiej załogi w okresie zwiększonego zapotrzebowania na specjalistyczne kompetencje i umiejętności, kiedy alternatywą byłoby stworzenie nowego stanowiska pracy.

Wówczas w sytuacji faktycznej potrzeby biznesowej czy naukowej nie trzeba czekać na uruchomienie dedykowanego programu ze środków publicznych i można od razu przystąpić do współpracy. Jednak nawet w przypadku braku konkretnej potrzeby biznesowej czy naukowej, rozwój kompetencji naukowych wśród pracowników biznesowych czy pozyskanie kompetencji biznesowych przez naukowców poprzez staż czy wymianę zawodową z dużym prawdopodobieństwem zaowocują nowymi pomysłami, lepszą realizacją projektów oraz korzystniejszymi rezultatami nowych przedsięwzięć dla organizacji.

Równolegle warto monitorować dostępność programów oraz bezzwrotnych i preferencyjnych środków krajowych i wspólnotowych dedykowanych wsparciu realizacji projektów badawczo-rozwojowych, a następnie wdrażaniu i komercjalizacji innowacji przez przedsiębiorstwa. Zarówno harmonogramy naborów, jak i warunki oraz tryby przyznawania takich środków zmieniają się dynamicznie, zwłaszcza w dzisiejszej rzeczywistości, stąd warto przypisać w ramach firmy zadania monitoringu i aktualizacji dostępności programów lub powierzyć to zadanie zewnętrznemu wyspecjalizowanemu podmiotowi.

W obecnej rzeczywistości to innowacyjność przesuwają zarówno narody, jak i przedsiębiorstwa w górę krzywej dobrobytu i szczęścia. Jeśli Polska i polskie firmy mają ambicje by stać się lepszymi miejscami do życia i pracy, zatrzymywać obywateli i pracowników, przyciągać inwestycje, kusić rodzimych i zagranicznych naukowców, poprawiać jakość edukacji, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa, infrastruktury – muszą postawić na innowacje.

JESTEŚMY ZESPOŁEM EKSPERTÓW W DZIEDZINIE DORADZTWA BIZNESOWEGO, INWESTYCYJNEGO I FINANSOWEGO. MAMY WIELOLETNIE DOŚWIADCZENIE W OBSZARZE WSPIERANIA INNOWACYJNOŚCI, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I B+R W ORGANIZACJACH – OD POMYSŁU, PRZEZ KONCEPTUALIZACJĘ, PLANOWANIE, POZYSKANIE FINANSOWANIA ZEWNĘTRZNEGO, WDROŻENIE, ROZWÓJ I INTERNACJONALIZACJĘ. PRACOWALIŚMY PRZY DZIESIĄTKACH INNOWACYJNYCH PROJEKTÓW, ZARÓWNO JAKO DORADCY, JAK I CZŁONKOWIE ZESPOŁU, MENEDŻEROWIE ORAZ INWESTORZY. WIERZYMY, ŻE INNOWACYJNOŚĆ JEST NAJWAŻNIEJSZYM CZYNNIKIEM SUKCESU – W BIZNESIE, NAUCE I ŻYCIU.

